

A-61 АМЕРИКАНСЬКІ ЛІТЕРАТУРНІ СТУДІЇ В УКРАЇНІ. — К., 2004. — Випуск 1 "Пуританська традиція в літературі США". — 260 с.

Перше видання щорічника "Американські літературні студії в Україні" присвячено засадничій для ментальності США темі — пуританській традиції в літературі США. З сучасних позицій запроваджено інтерпретацію категорії пуританства, історико-теоретичний її аналіз, рецепцію в літературі ХІХ ст. та функціонування пуританської традиції у новітній літературі. Серед авторів щорічника — провідні дослідники з США й України, молоді й перспективні науковці-американісти.

Видання розраховане на фахівця-американіста, дослідника, викладача і студента із зарубіжної — зокрема американської — літератури; на тих, хто цікавиться красивим письменством і культурою США.

ББК 83.3(7)

ББК 83.3(7)
А61

Перше видання щорічника "Американські літературні студії в Україні" присвячено засадничій для ментальності США темі – пуританській традиції в літературі США. З сучасних позицій запроваджено інтерпретацію категорії пуританства, історико-теоретичний її аналіз, рецепцію в літературі XIX ст. та функціонування пуританської традиції у новітній літературі. Серед авторів щорічника – провідні дослідники з США й України, молоді й перспективні науковці-американісти.

Видання розраховане на фахівця-американіста, дослідника, викладача і студента – зарубіжної – зокрема американської – літератури; на тих, хто цікавиться красивим письменством і культурою США.

Редакційна колегія:

д. ф. н., проф. Денисова Т. Н. (голова),
п. н. ф. Еморі Елліотт (США), академік НАНУ М. Г. Жулинський,
радник Посольства США в Україні з питань преси, освіти
та культури Дженет Демірей, чл.-кор. НАНУ Гундорова Т. І.,
чл.-кор. НАНУ Наливайко Д. С., д. ф. н., проф. Висоцька Н. О.,
д. ф. н., проф. Потніцева Т. М., проф. Жлуктенко Н. Ю.,
д. ф. н., проф. Козлов О. С., к. ф. н., доц. Гон О. М. (заступник голови),
Ткачук Ю. О. (секретар)

Рецензенти:

чл.-кор. НАНУ Гундорова Т. І.,
проф. Жлуктенко Н. Ю.

**Рекомендовано до друку рішенням
Вченої ради Інституту літератури
ім. Т. Г. Шевченка НАН України
(протокол № 9 від 6 липня 2004 р.)**

Друкується за фінансуванням Відділу преси, освіти
та культури Посольства США в Україні.

© Інститут літератури
ім. Т. Г. Шевченка
НАН України, 2004
© Автори статей, 2004

ЗМІСТ

ВІД РЕДКОЛЕГІ	9
ЧАСТИНА 1	
<i>Emory Elliott. THOSE IRREPRESSIBLE PURITANS: CANON WAR SURVIVORS</i>	17
<i>Тамара Денисова. ПУРИТАНСЬКА ТРАДИЦІЯ ЯК ПЛІДНА ТЕНДЕНЦІЯ В ЛІТЕРАТУРІ США</i>	36
<i>Amy Johnson Frykholm. THE PURITAN APOCALYPTIC – THEN AND NOW</i>	44
<i>Ігор Лімборський. АМЕРИКАНСЬКЕ ПУРИТАНСТВО КОЛОНІАЛЬНОГО ПЕРІОДУ І ЄВРОПЕЙСЬКЕ ПРОСВІТНИЦТВО</i>	54
<i>Тамара Лазаренко. ВЗАЄМОДІЯ ПУРИТАНСЬКОЇ ТА ІНДІАНСЬКОЇ КУЛЬТУР В ЛІТЕРАТУРІ XVIII ст. НА ПРИКЛАДІ ТВОРІВ САМСОНА ОККОМА</i>	60
<i>Марта Коваль. ФІЛОСОФІЯ, МОРАЛЬ І ЗВИЧАЇ КОЛОНІАЛЬНОЇ АМЕРИКИ: ВІД Е. КУКА ДО ДЖ. БАРТА</i>	67
ЧАСТИНА 2	
<i>Тетяна Потніцева. ПУРИТАНСЬКИЙ КОДЕКС "НОВОЇ ЛЮДИНИ" ТА ЙОГО ОПОНЕНТИ В ЛІТЕ- РАТУРІ АМЕРИКАНСЬКОГО РОМАНТИЗМУ</i>	75
<i>Ірина Арендаренко. ПУРИТАНСТВО ОЧИМА В. СКОТТА Й Н. ГОТОРНА (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНІВ "OLD MORTALITY" Й "THE SCARLET LETTER")</i>	85
<i>Сергій Щербина. ПУРИТАНСЬКА СПАДЩИНА У ТВОРЧОСТІ Н. ГОТОРНА</i>	91
<i>Юлія Павленко. МРІЯ ЯК ВІДКРИТТЯ: ВЕКТОР ПУРИТАНСТВА В АМЕРИКАНСЬКОМУ РОМАН- ТИЗМІ (НА МАТЕРІАЛІ НОВЕЛ Н. ГОТОРНА ТА Г. МЕЛВІЛЛА)</i>	102
<i>Тетяна Михед. ПРО ЄВАНГЕЛІЗАЦІЮ СЛОВА В ПОЕЗІЇ ВОЛТА ВІТМЕНА</i>	109

не створює картини повстання. Натомість у центрі Готорнового оповідання – проблема гріха й кари, її пуританське трактування, і тому – з позиції психолога репрезентував героїв “The Scarlet Letter”. Разом з тим В.Скотт – антиквар, який зібрав інформацію про славне минуле шотландських пресвітеріан з різних історичних джерел, і відтворив його як автор-спостерігач. Американський романтик – автор-свідучасник, який описує знайоме й близьке йому пуританство. Так, у вступній частині “The Scarlet Letter” Готорн вибачається за бузувірства своїх предків: праотця Сейлема, місіонера з Біблією і мечем, та його сина, причетного до “Сейлемського процесу”. Втім, безсумнівно, “Old Mortality” В.Скотта і “The Scarlet Letter” Н.Готорна, своїми своєрідними репрезентаціями пуританства, відіграють певну роль для його розуміння.

Література:

1. Hyatt H. Waggoner Nathaniel Hawthorne. – Minneapolis: University of Minnesota Press, 1962. – 48 p.

Сергій Щербина,

к. ф. н., доцент

Полтавського педагогічного університету

ПУРИТАНСЬКА СПАДЩИНА У ТВОРЧОСТІ Н. ГОТОРНА

У передмові до “Будинку з сімома фронтонами” Натаніель Готорн писав: “Пусте це заняття – панизувати лапки розповіді на стрижень повчання, або, вірніше, наколювати на шпильку, як метелика: від цього вона відразу робиться безжиттєвим тілом, скорченим у безглузді, неприродній позі” [3, 31]. Ця передмова, як і передмови до двох інших його романів – “Роману про Блайтдейл” і “Мармурового фавна” – разом з нарисом “Митниці” є свого роду маніфестами американського романтизму й особливо жанру “romance”. Тому немає нічого дивного в спробах обійти “повчальний” аспект при оцінці творів Готорна. Тим часом Готорн, схоже, керувався тими ж принципами, що змусили Мелвілла заперечувати можливість прочитання “Мобі Діка” як алегорії. І Готорн, і Мелвілл, як відомо, дуже болячо реагували на свою безвісність, переживали трагедію нерозуміння. Мелвілл боявся сумнівної слави письменника-алегориста, а до таких зараховували невдах, яких публіка не розуміла, а отже, і не читала; Готорн побоювався, що його твори, які стосуються пуританської спадщини, будуть поставлені в один ряд з такими зразками дидактичної прози, як “Пуританин і його дочка” Полдінга. А оскільки такі поняття, як дидактичність і притчовість упродовж довгого періоду залишалися в критиці майже синонімічними, притчовий аспект злобутків багатьох письменників, у тому числі й Готорна, лишився невивченим.

На відміну від Мелвілла, що досліджував прояви загальних закономірностей людської поведінки, створюючи для свого героя, моделі людського суспільства або екстремальні умови, Готорн зумів розпізнати приховану механіку дії визначе-

них моральних тенденцій у повсякденному, не позначеному ніякими особливими потрясіннями житті Нової Англії.

Як і всі романисти, що досить певно уявляли функціонування соціальних і економічних законів суспільства, Готорн чутливо сприймав згубний вплив буржуазного прогресу на людські взаємини, що особливо гостро відчувалося в Новій Англії з її сформованими у надрах пуританської і квакерської культури моральними традиціями. Дія трьох вищезгаданих романів Готорна і більшості оповідань відбувається в період двох сторіч існування поселень в Америці, а їхня географія обмежена Массачусетсом.

Однак, як відзначає Ю. В. Ковальов, “для Готорна Нова Англія була поняттям не тільки географічним і політичним, але, насамперед, історичним, втіленим у категоріях свідомості і моральності” [5, 7]. Саме ця тріада: історія — свідомість — моральність визначає магістральний напрям творчості американського письменника. Різні сполучення трьох складових її елементів, досліджуваних поперемінно то з позиції есхатологічного фіналізму, обумовленого, згідно з уявленнями пуританської свідомості і відтвореного автором, гріховним походженням людини, то з погляду теологічної доктрини “щасливого гріхопадіння”, — вони саме і відіграли роль “цеглинок” у стрункій побудові романтичного роману Готорна.

Вводячи в сюжети своїх творів історичні факти, автор не претендує на документальну точність відтворення справжніх подій, а свідчить лише про відповідність загальних контурів розповіді історичній правді. Це положення теорії романтичного роману, викладене в парні “Митниці”, було розвинене у вже згадуваній передмові до “Будинку з сімома фронтонами”. Однак тут письменник змістив акценти відображення історичної правди на розкриття “правди людських почуттів” [3, 33], причому Готорн вважає, що “авторові... не забороняється зобразити цю правду в так обставини що багато в чому залежать від його письменницьких пристрастей або при уяви” [3, 33]. Таким чином, як історичні події, так і факти суспільного й особистого життя, на думку письменника, можуть бути використані як спосіб і засіб вираження визначених авторських ідей. Але, незважаючи на будь-який ступінь суб'єктивізму в підході письменника-романтика до дійсності, предметом його зображення повинна бути “...істина — мисте-

цьки, витончено і тонко зображена, помітна на кожному витку фабули, що розкручується, і увінчує її розв'язку... і на першій сторінці вона незмінно так само справжня і найчастіше так само очевидна” [3, 35].

Два принципи художньої творчості, проголошені тут Готорном, незмінно присутні в його творах, хоча не завжди однаково можуть бути простежені. Перший принцип — заклик до відтворення істини художніми засобами, багаторазово підтверджений у творчості самого письменника. Критика незмінно відзначає стилістичну досконалість творів Готорна, його майстерність в окресленні деталей, аргументованість психології героїв, уміння сполучити техніку опису дії з її зображенням, відсутність героїв-рупорів авторських ідей і т. п. Що ж стосується другої частини вимоги письменника — щоб істина була очевидна з першої сторінки роману, — то, дійсно, так найчастіше і трапляється, оскільки більшість його робіт тяжіють до таких художніх творів, які прийнято називати роман або розповідь “до тезис”.

У зарубіжному літературознавстві досить поширеною є думка про те, що центральною проблемою творчості Готорна є ідея “первородного гріха” [7, 104] і похідне звідси уявлення про споконвічну гріховність людської натури. Так само ідеал Готорна представляють як зображення в райдужних тонах стану людини і суспільства “до гріхопадіння”, ототожнюючи його в особистісному плані з Фібі, героїнею “Будинку з сімома фронтонами”, а суспільна гармонія нібито зображена Готорном у сцені біля палаючого каміна на перших сторінках “Роману про Блайтдейл”, коли герої ще сповнені надії “перевернути світ”, показавши йому приклад для наслідування. Представляється непродуктивним настільки категоричне визначення ідеалу письменника, одного з найвизначніших теоретиків і практиків романтизму, і це у великій мірі свириплено самою суттю романтичної естетики.

Як і в німецьких романтиків, у художній системі Готорна немає нічого стабільного, стійкого, що мало б чіткі контури. Усе з'являється як ніби в мареві, в загальних обрисах, оскільки відбуваються безперервні зміни. Це положення відображене й у самій оповідальній техніці письменника, однією з найхарактерніших рис якої є постійна зміна ракурсів зображення, безперервна

зміна висвітлення описуваної дії, коли "... місячне світло додає зовсім інших обрисів предметам" [2, 66]. Наприклад, сцена біля ешафота в "Червоній літері", що відбувається опівдні, пабуває зовсім іншого змісту, коли дублюється через кілька розділів, але вже в нічний час; портрет Зенобії з "Роману про Блайтдейл" написаний при відблисках полум'я каміна, є зовсім іншим у порівнянні з її зображенням в променях місячного світла. Аналогічно "гріхопадіння" для Готорна є одночасно і джерелом усіх лих і гріхів людства, у тому числі й "непрошеного гріха", і шляхом до пізнання людської природи.

Однак це пізнання повинне слугувати піднесенням цілям і завданню пошуку в людині всіх тих позитивних якостей, які б сприяли створенню етичної й естетичної моделі людської особистості, подібної до ідеалу Відродження. У тім же випадку, якщо розвідка схованок душі людської підкорена вузько егоїстичним інтересам і диктується низинними інстинктами і спокушалями, вона є "непрошеним" гріхом і веде до саморуйнування особистості або стає джерелом загибелі навколишніх. Готорн ілюструє цю ідею на прикладі образу Ітена Брендза з однойменної розповіді, доктора Члілнгуорта ("Червона літера"), доктора Рапначіні ("Дочка Рапначіні"). Соціальний ідеал для Готорна, як і для Мелвілла, — в етичному удосконаленні людської натури і мислиться як "...майбутнє, коли світ знайде свою зрілість і коли небеса будуть вважати за потрібне відкрити нову істину, що затверджує відносини... на неперушній основі... щастя" [2, 231]. Однак реалізація цього ідеалу з кожним романом Готорна відсувалася все далі й далі, оскільки ні в пуританській громаді XVII століття, що стала ареною дії "Червоної літери", ні в сучасній їй Америці, зображеної в "Романі про Блайтдейл", автор не бачив підґрунтя для спорудження справді гуманного "Міста на Пагорбі".

Ще в нарисі "Митниця", що передує "Червоній літері", Готорн говорить про перозривний зв'язок минулого із сьогоденням, про те, що минуле не вмерло, і примари предків, відомих своєю релігійною нетерпимістю, що брали участь у відьомських процесах, дотепер його переслідують. Влада минулого над сьогоденням — один з основних мотивів творчості Готорна, будь то трагедія нещасливого заміжжя Естер Прін ("Червона літера") чи прокляття Мола ("Будинок з сімома фронто-

нами"), або ж винесена за дужки "Роману про Блайтдейл" історія містичної залежності сестер Зенобії і Прісцилли від Уестервельта. Минуле і майбутнє для Готорна складає певну опозиційну пару, де майбутнє розглядається як джерело надії на кінцеве торжество ідеалів добра і справедливості у відносинах між людьми, потенційна можливість відродження людської особистості. Минуле ж, на відміну від розновсюдженної тенденції англійського і німецького романтизму ідеалізувати патріархальну старовину, мислиться письменником як початкова фаза процесу дегуманізації людської особистості. При цьому найчастіше мається на увазі пуританське минуле Америки і та роль, що її зіграли пуританські "батьки засновники".

Ставлення Готорна до пуританізму як ідеології і пуританської теократії як форми правління було досить негативним. Тому неправомірно було б у романах Готорна шукати протиставлення архетипу "обмеженого пуританина" і поділеного позитивними рисами архетипу "батька засновника", як це робиться в деяких дослідженнях [7, 97]. Питома вага "позитивних" пуритан у творах Готорна дуже невелика, і персонажів, подібних до Сивого заступника з однойменної розповіді й Ендикотта з оповідання "Ендикотт і червоний хрест" можна, буквально, перерахувати по пальцях однієї руки. Що ж стосується "вузьколобих" пуритан, то цей образ, дійсно, характерний для творчості письменника: це фанатик Ричард Дігбі з притчі "Кам'яна людина", образи Беллінгема і преподобного Уілсона з "Червоної літери" та ін. Не можна заперечувати той факт, що Готорн цінував у перших поселенцях їхню мужність, почуття волелюбності, наполегливість і завзятість у боротьбі з труднощами. Але це явища зовсім іншого порядку і свідчать про демократичну спрямованість творчості письменника, а не про його прагнення створювати пам'ятники добі пуританства.

Та й сама розмова про створення в творах письменника певних архетипів здається більш ніж проблематичною. Типи характерів, що послужили Готорну моделями для створення образів Естер Прін і Зенобії, Члілнгуорта й Уестервельта, Прісцилли і Хільди існували в літературі і раніш: Зенобія — Естер і Прісцилла — Хільда споконвіку протистояли в творах різних епох як алегорії "любви земної" і "любви небесної", а лінія Члілнгуорт — Уестервельт є, по суті, продовженням тра-

диції фольклорного Фауста і мільтонівського Сатани. У той же час, по влучному зауваженню М. М. Корепевої “Готорн ... прагнув до трансформації романтизму за допомогою трансформації сформованих, найбільш типових його рис” [6, 192]. Одним із способів такої трансформації є, очевидно, переакцентування романтичного конфлікту, коли в центрі уваги читачів описується не образ, нехай навіть головний, а визначена ситуація, що змушує розглядати того або іншого героя як суб'єкт етичного вибору. Через це зіткнення між героями відбувається універсальне протиборство двох життєвих правд, двох світоглядів. Результат цього конфлікту потім може знайти своє вираження на останніх сторінках роману в простій і водночас максимально узагальненій авторській ідеї. Така, наприклад, мораль “Червоної літери” — “Говори правду!”

Ми можемо розглядати події, що розігралися в пуританській громаді Бостона XVII століття, як притчу про випробування, що випали на частину людства, про кінцеве торжество ідеалів добра й гуманізму і немигучість поразки темних сил. Уже на перших сторінках роману автор зображує сувору дійсність перших років підкорення американського континенту. В'язниця, цвинтар, ешафот — ось ті реалії пуританського життя, без яких, по іронічному зауваженню автора, не могли обійтися засновники нової утопії, що задалися метою побудувати справді моральні відносини між людьми [2, 75]. І в'язниця, і цвинтар досить часто зустрічаються в романтичній літературі, особливо в т. зв. “готичному романі”, але всякий раз вони оточені ореолом таємничості, є вмістилищем таємниць і марновірства. Цього разу вони описані в нехитрій буденній манері, що явно порушує канони романтичного відображення дійсності. Однак сама дійсність трансформована в категоріях свідомості, що є симптоматичним для романтизму, це, так би мовити, “двічі відбита дійсність”, оскільки автор-романтик намагається глянути на те, що відбувається, очима пуританина. У даному випадку пуританська свідомість є одним з компонентів романтичного бачення письменника, і в продовження всієї дії Готорн викладає історію Естер і Дімсдейла то з однієї точки зору, реконструюючи характерні риси пуританської гносеології, то з позицій письменника-романтика XIX століття. Більше того, іноді зображення набуває якоїсь “третьої перспективи”, і в ній

точки зору виявляються поєднаними. Тоді конкретні факти одержують максимально узагальнений характер, стаючи багатоплановими за своїм змістом. У романі можна виділити три таких події — це нічна сцена біля ешафота, зустріч Естер з Дімсдейлом у лісі і фінал твору.

Експозиція “Червоної літери” структурована за логікою пуританського мислення, згідно якої будь-яке явище дійсності — це певний знак, який послало Провидіння і який потрібно дешифрувати. Так, кущ троянд, що росте поруч з в'язницею — це одночасно й ознака червоної літери, посити яку тепер зобов'язана Естер, і знак природи, що відступила, але не скорилася, і обіцянка відродження героїні роману. Знову ж, виходячи з традиції пуританського способу мислення відшукувати всюди аналогії, так звані “кореспонденції”, Готорн ніби випадково відсилає читача до легенди. Ця легенда оповідає про те, що кущ троянд виріс там, де ступила нога засудженої пуританською теократією за вільнодумство Енн Хатчінсон. Майкл Белл припускає, і не безпідставно, що в даному епізоді Готорн проводить паралель між відносинами Естер — Дімсдейл і Хатчінсон — Джон Коттон, а останній був у свій час її духовним наставником [7, 91]. Таким чином американський дослідник свідчить проти власної концепції “пуританських архетипів”, оскільки, на його думку, Джон Коттон належить саме до “батьків засновників”. Гріх Хатчінсон полягав у тому, що вона відстоювала право “пізнавати Бога” по-своєму, поза релігійними догматами пуритан. Естер Прін також кинула виклик громаді фанатиків, вчинивши відповідно до веління свого серця. Але парадокс полягає в тому, що обидві події впливають з однієї і тієї ж архетипної ситуації гріхопадіння Адама й Єви. Готорн обіграв у романі різні теологічні трактування цієї відомої історії, оскільки, за пуританськими уявленнями, гріх Адама й Єви є джерелом усіх людських, злом, що людство не в силах спокутати за всю історію свого існування. Згідно з іншою версією, це було “щасливе гріхопадіння”, що відкрило людям шлях до пізнання природи речей.

Але не теологічні побудови прагне ілюструвати Готорн у “Червоній літері”. Для нього дана архетипна ситуація була важлива як свого роду лакмусовий папірець випробувань людських взаємин на міцність і відповідність високим ідеалам гу-

манізму. Ні Дімсдейл, ні Чіллінгуорт не витримують цього випробування — священик гине, оскільки він не знаходить у собі духовних сил почати нове життя, засноване на справжніх людських цінностях, у якому йому самому довелося б на ділі доводити правомочність християнських етичних ідеалів.

Чіллінгуорт, що втілює в собі фаустівське начало, посмів зазіхнути на святиню людського серця, тобто задався метою проникнути в глибини людської психіки і використовувати отримані знання для того, щоб помститися священикові. За термінологією Готорна, це — найстрашніший “непрощений гріх”, і кончина Чіллінгуорта сприймається як справедлива відплата, надіслана Провидінням. І навпаки, випробування, що випали на долю Естер, стають джерелом духовного росту героїні, сприяють виробленню нових моральних цінностей у її свідомості.

Так поволі вводиться в роман друга оповідна структура. Ця структура створюється в “Червоній літері” за допомогою біблійних алюзій і легенд. Вона не вичерпується зіставленням гріха Естер із гріхом Єви, а по суті пронизує всю оповідь, набуваючи кожного разу нових форм. Ще в “Митниці” Готорн зіставляє себе з біблійним Матфієм, що теж займався збором мита. У VII главі Естер у будинку Беллінгема бачить килим із зображенням Давида і Вірсавії, створений за мотивами біблійної легенди, що містить, на думку О. Доліпіна, певну паралель основній дії “Червоної літери” [4, 439]. Наприкінці роману, як ми пам’ятаємо, преподобний Дімсдейл проголошує промову про велич Нового Єрусалиму, під яким мається на увазі Нова Англія, про немислимість настання міленіуму. Тут лише кілька прикладів, що свідчать про використання Готорном біблійних мотивів у якості корелята основних авторських ідей, насправді ж письменник звертається до цього прийому набагато частіше.

Показником прогресу для Готорна, як уже відзначалося, було удосконалювання моралі, але будучи патомість свідком деградації суспільної моралі, письменник намагається відшукати елементи гуманістичних уявлень, що зароджуються, у народній свідомості. Повертаючись до першоджерел, письменник прагне довести, що, поряд із традицією пуританського догматизму, у народній свідомості виробилися інші етичні

поняття, об’єктивно близькі за своїм змістом до ідеалів просвітительського гуманізму. До їхнього розуміння поступово приходять Естер, хоча автор і не показує всього складного процесу духовного росту героїні, а лише обмежується зауваженням, що “...закон світла перестав бути законом для неї... Вона знайшла свободу... мислення” [2, 159]. В тому, що Готорн-романтик не “показує”, а “розповідає” про найважливіші етапи духовного відродження героїні, Генрі Джеймс вбачає один із серйозних недоліків книги. Водночас значною мірою це викликано використанням пуританської гносеології, що вилинула і на інші аспекти книги. Так, один з улюблених прийомів Готорна — алегорія — дуже часто набирає вигляду пуританських “кореспонденцій”, символ трактується як знак Провидіння і т. ін.

Дуже важливу роль у структурі твору відіграють категорії простору і часу. Локус у романі мислиться як відгороджена від зовнішнього світу територія, але відділена вона не стільки якимись природними перешкодами — лісом або океаном — скільки духовним бар’єром, породженим догматичним укладом пуританської громади. Це “замкнуте коло” пуританського Бостона є джерелом і осередком зла, і якщо герої потрапляють сюди, то вони приречені на катастрофу. Дімсдейл гине, оскільки він не знаходить сил залишити Бостон, Чіллінгуорт із ученого перетворюється тут на маніяка, захопленого ідеєю помсти. Усе краще, що втілює нетлінні людські цінності, знаходиться поза межами цього ізольованого світу: і незайманий ліс, де, за словами Естер, відбулася її перша зустріч з Дімсдейлом, що поклала початок їхньому почуттю, а їхнє передостаннє побачення, що наповнило душі героїв надією на порятунок, відбулося біля столітнього дуба. Юність Естер, кращі роки життя Чіллінгуорта минають поза кордоном пуританської громади. Автор постійно протиставляє місто і ліс, цивілізацію і природу, і в такому значенні ці опозиції додають ще один вимір конфліктові між серцем і розумом, почуттям і обов’язком.

Хоча, як зазначено вище, сцена, на якій розгортається дія, має досить обмежені просторові межі, за всі сім років описуваних у романі подій Естер зустрічається з Дімсдейлом всього чотири рази, причому один з них випадково, а з Чіллінгуортом — і того менше. Цей факт знову ж ставиться в провину

Готорну критиками, що вважають його певдалим реалістом. Однак неважко помітити, що час, протягом якого відбувається дія "Червоної літери" — це час міфу, сакральний час. Він з'являється перед нами то в гранично концентрованому виді (нічна сцена біля сшафота), то тече по-билинному неквапно (життя Естер у Бостоні після повернення з-за кордону). Як і належить міфічному часові, він — циклічний, і кінець кожного циклу знаменується появою нового значення літери А, а разом з ним і закінченням визначеного етапу в житті Естер, Дімсдейла і Перл.

Головний образ роману — образ Естер Прін створений на стику двох традицій — алегоричної і біблійної. У системі алегорій він є втіленням "любви земної" — звідси вся жіноча чарівність, привабливість, чуттєвість героїні. Але, трансформуючись в пуританському мисленні, ці риси набувають відтінку пороку, Євиного гріха, і в цьому світлі перед читачем з'являється породжений біблійною традицією образ "багряної жінки" — "блудниці вавилонської". І хоча динаміка розвитку образу в романі тільки намічена, можна чітко простежити, що "біблійний елемент" образу поступово сходить нанівець, оскільки вже після трьох років, що пройшли після осуду Естер, літера А в свідомості бостонців розшифровувалася як початкова буква слова able — "сильна", а не первісне adulterous. Наприкінці твору ми бачимо повне перетворення символу гріха на свою протилежність — символ чесноти: А трактується як початок слова admirable — "гідна преклоніння". Подібним чином і "любов земна" модифікується поступово в "любов небесну", тому що всі духовні сили Естер звертає на виховання дочки, турботу про бідних і страждених. Однак, пройшовши через всі випробування, Естер ніколи не зраджує себе, залишається особистістю, яка до кінця бореться за своє щастя. І те, що головна дійова особа твору наділена з волі автора таким монолітним характером, є ще одним свідченням на користь трактування "Червоної літери" як притчі, оскільки здатність героїв ніколи не чинити всупереч доміпанті свого характеру є, на думку А. Бочарова, одним з характерних ознак притчового твору [1, 97].

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бочаров А. Свойство, а не жупел // Вопросы литературы. - 1976. — № 6.
2. Готорн Н. Избранные произведения в двух томах. — Л.: Художественная литература, 1982. — Т. 1.
3. Готорн Н. Дом о семи фронтонах. — Л.: Художественная литература, 1975.
4. Долинин А. Комментарии // Готорн Н. Избранные произведения в двух томах. — Л.: Художественная литература, 1982. — Т. 1.
5. Ковалев Ю. В. Творчество Натаниеля Готорна. // Готорн Н. Избранные произведения в двух томах. — Л.: Художественная литература, 1982. — Т. 1.
6. Коренева М. М. Романтическая поэтика Готорна // Романтические традиции американской литературы XIX века и современность. — М.: Наука, 1982.
7. Bell M. Hawthorne and the Historical Romance of New England — Princeton: Princeton Univ. Press, 1971.